

Interfaol pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish**Rahimova Gulhayo Qahramonovna**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

2-kurs “E” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada interfaol pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalasi yoritilgan. Unda zamonaviy ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan interfaol metodlarning ahamiyati, ularning tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, estetik idroki va badiiy tafakkurini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Maqolada “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Rol o'ynash”, “Blits-so'rov”, “Bumerang” kabi metodlar yordamida o'quvchilarning darsdagi faolligi, muloqot madaniyati va ijodiy yondashuvini shakllantirish yo'llari ko'rsatib berilgan. Interfaol yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy tafakkurini kengaytirish, o'z g'oyasini erkin ifodalash va amaliy san'at faoliyatida o'zini sinab ko'rish imkonini yaratadi.

Kalit so'zlar: interfaol metod, ijodiy qobiliyat, pedagogik yondashuv, tasviriy san'at, innovatsion texnologiya, aqliy tafakkur, hamkorlikda ta'lim, estetik idrok.

Bugungi kunda ta'lim tizimining asosiy maqsadi — o'quvchilarda ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish, yangilik yaratish va san'at orqali o'z fikrini ifoda etish ko'nikmalarini shakllantirishdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan, interfaol pedagogik yondashuvlar ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida qaralmoqda. Ular o'quvchini markazga qo'ygan, faollikni oshiruvchi, o'quv jarayonida o'zaro hamkorlik, tahlil va ijodiy tafakkurni rivojlantiruvchi ta'sirchan metodlardir.

Tasviriy san'at darslarida interfaol yondashuvlar o'quvchilarni nafaqat chizmachilik va rangtasvir bo'yicha texnik ko'nikmalarga o'rgatadi, balki ularning estetik didini, tasavvurini va badiiy tafakkurini ham kengaytiradi. Interfaol metodlar yordamida o'quvchi dars jarayonida faol ishtirok etadi, o'z fikrini bildirish, o'z nuqtai nazarini himoya qilish va ijodiy qaror qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'qituvchi uchun esa bunday metodlar o'quvchilarni kuzatish, ularning ijodiy salohiyatini aniqlash, shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi. Interfaol yondashuvlar dars jarayonida o'quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi, ularni bir-birining fikriga hurmat bilan qarashga o'rgatadi va ijodiy muhitni shakllantiradi. Shu boisdan, interfaol pedagogik metodlarni tasviriy san'at darslariga tatbiq etish o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ular orqali o'quvchilar o'z badiiy dunyoqarashini kengaytiradi, estetik his-tuyg'ularini chuqurlashtiradi va san'atga bo'lgan qiziqishini mustahkamlaydi.

Interfaol pedagogik yondashuvlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muloqotda faol ishtirok etishi, ijodiy tafakkurini rivojlantirishi va badiiy idrokini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Tasviriy san'at darslarida bu yondashuvlar o'quvchilarning amaliy faoliyatini faollashtirib, ularni ijodkorlikka yo'naltiradi. Interfaol metodlarning asosiy afzalligi shundaki, ular o'quvchini tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida jarayonga jalb etadi.

Avvalo, tasviriy san'at fani o'quvchilarning vizual tafakkuri va estetik idroki shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli o'qituvchi dars mashg'ulotlarini tashkil etishda o'quvchini qiziqtiruvchi, uni fikrlashga, tahlil qilishga va ijodiy yondashishga undaydigan usullardan foydalanishi lozim. Interfaol metodlar – bu o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni kuchaytiradigan, o'quvchining fikrini tinglash va baholash imkonini beradigan pedagogik vositalardir.

Masalan, “Aqliy hujum” metodida o'quvchilarga ma'lum bir mavzuda g'oyalar ilgari surish vazifasi beriladi. Bu jarayon ularning fikrlash doirasini kengaytiradi, turli yondashuvlarni solishtirish va o'z nuqtai nazarini himoya qilish ko'nikmasini shakllantiradi. “Klaster” metodi esa o'quvchilarning g'oyalarini tizimlashtirishga, ularni mavzuga mos ravishda guruhlashga yordam beradi. Bu metodlar san'at darslarida natyurmort, manzara yoki portret janrlarini tahlil qilishda, kompozitsion tuzilmani aniqlashda juda samarali natija beradi.

“Rol o'ynash” metodini qo'llash orqali o'quvchilar rassom, san'atshunos, tanqidchi yoki muzey kuratori kabi rollarni bajaradi. Bunday yondashuv ularning san'atga nisbatan hissiy idrokini kuchaytiradi, ijodiy tahlil qilish va muloqotda faol bo'lishini rag'batlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarda san'at asarlarini baholash, ularni milliy qadriyatlar nuqtayi nazaridan tahlil qilish ko'nikmasi rivojlanadi.

Interfaol darslarda “Blits-so'rov” yoki “Bumerang” metodlarini qo'llash o'quvchilarni tezkor fikrlashga, o'z javoblarini asoslashga va jamoada ishlashga o'rgatadi. Masalan, o'qituvchi “Milliy qadriyatlarga asoslangan natyurmort qanday xususiyatlarga ega?” degan savolni beradi, o'quvchilar esa qisqa vaqt ichida javob topadi. Bu ularning diqqatini jamlash, mustaqil tahlil qilish va tez fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Interfaol yondashuvlar darsning har bir bosqichida qo'llanilishi mumkin: tayyorlov bosqichida – o'quvchilarni mavzuga qiziqtirish, asosiy bosqichda – ijodiy faoliyatni tashkil etish, yakuniy bosqichda esa – tahlil va baholash ishlarini olib borish uchun. Masalan, “Kichik guruhlarda ishlash” metodi orqali o'quvchilar birgalikda kompozitsiya tuzadilar, natyurmort elementlarini tanlaydilar va o'z ishlarini himoya qiladilar. Bu jarayon o'zaro hamkorlik, fikr almashish va estetik baholash madaniyatini shakllantiradi.

O'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va interfaol platformalardan foydalanish ham samarali natija beradi. Masalan, “Artsteps” yoki “Canva” kabi vositalar yordamida o'quvchilar o'z ishlarini raqamli formatda

taqdim etadilar, bu esa ularning vizual tafakkurini kengaytiradi va zamonaviy san’at vositalaridan foydalanish madaniyatini shakllantiradi.

Interfaol metodlarni qo‘llashning yana bir muhim jihati — o‘quvchining o‘z ishiga tanqidiy yondashish va o‘zini baholash malakasini rivojlantirishdir. O‘qituvchi bu jarayonda faqat yo‘naltiruvchi va motivatsiya beruvchi sifatida ishtirok etadi. Shu tarzda o‘quvchi ijodiy faoliyatning faol sub’ekti sifatida o‘zini his qiladi, bu esa uning badiiy qobiliyatlarining tabiiy o‘rishiga olib keladi. Shunday qilib, interfaol pedagogik yondashuvlar tasviriy san’at ta’limida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning eng samarali usullaridan biridir. Ular o‘quvchilarning estetik tafakkurini boyitadi, ularni mustaqil fikrlashga, o‘z badiiy qarashlarini shakllantirishga va milliy qadriyatlarni badiiy ifodalashga yo‘naltiradi.

Tasviriy san’at darslarida interfaol pedagogik yondashuvlarni qo‘llash o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda, mustaqil fikrlash va estetik idrokni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday metodlar o‘quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi, ular o‘z g‘oyalarini erkin ifoda etish, tahlil qilish va badiiy qarorlar qabul qilishni o‘rganadilar. “Aqliy hujum”, “Rol o‘ynash”, “Klaster”, “Kichik guruhlarda ishlash” kabi interfaol usullar o‘quvchilarda san’at asarlariga nisbatan qiziqish uyg‘otadi, ularning estetik didi, muloqot madaniyati va hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, interfaol yondashuvlar raqamli texnologiyalar bilan uyg‘unlashganda, o‘quvchilarni zamonaviy vizual madaniyatga mos ravishda fikrlashga va ijod qilishga tayyorlaydi. Shu bois, tasviriy san’at o‘qituvchilari interfaol metodlardan samarali foydalanish orqali o‘quvchilarning ijodiy potensialini yuzaga chiqarishlari, milliy qadriyatlar va madaniy merosni badiiy jarayonga singdirishlari mumkin.

Shunday qilib, interfaol pedagogik yondashuvlar orqali o‘quvchilarda ijodkorlik, estetik idrok, hamkorlik va o‘z fikrini badiiy shaklda ifodalash ko‘nikmalari shakllanadi. Bu esa zamonaviy ta’limning asosiy maqsadi — har tomonlama rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan va milliy madaniyatga sodiq shaxsni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.

4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – №1. – P. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter Education & Global Study. – 2024. – №1. – С. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2. – №B10. – С. 192–198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education. – 2018. – С. 84–85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №12. – С. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – №3. – P. 60–66.